ЗІҐМУНД ФРОЙД УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНА USFU

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни	**ПСИХОДИНАМІЧНІ ПІДХОДИ У ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ**	
Викладач (-і)	**МИКОЛА МАКСИМОВ ВОЛОДИМИРОВИЧ**	
Контакт викладача	mykola.maksymov@usfu.edu.ua	
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)	
Семестр вивчення	IV	
Обсяг дисципліни	Кредитів ЄКТС: Усього годин: Лекцій: Практичних / семінарських занять: Самостійної роботи:	3 90 10 6 74
Форма контролю	**ЗАЛІК**	
Статус дисципліни	Вибіркова	
Мова вивчення	Українська	

АНОТАЦІЯ

Дисципліна «Психодинамічні підходи у психологічних дослідженнях» належить до циклу професійної підготовки аспірантів-психологів і спрямована на формування цілісного уявлення про психодинамічні концепції та їх застосування у сучасних наукових дослідженнях. Вона поєднує теоретичні знання про несвідомі процеси, внутрішні конфлікти та захисні механізми особистості з практичними навичками використання психодинамічних методів у емпіричних і експериментальних проєктах.

У межах дисципліни студенти опановують методологічні засади психодинамічних досліджень, вчаться застосовувати якісні та проективні методи, аналізувати та інтерпретувати отримані дані, інтегрувати психодинамічні підходи з іншими напрямами психології. Особлива увага приділяється сучасним тенденціям розвитку психодинаміки, міждисциплінарним дослідженням та використанню цифрових технологій і штучного інтелекту у психологічній науці.

Дисципліна має практико-орієнтований характер: передбачає виконання самостійних завдань, аналіз кейсів, розробку міні-проєктів та дискусії з етичних аспектів досліджень. Вона забезпечує формування у здобувачів компетентностей, необхідних для проведення наукових досліджень у галузі психології, а також для інтеграції психодинамічних знань у професійну діяльність.

МЕТА І ЗАВДАННЯ

Метою вивчення дисципліни «Психодинамічні підходи у психологічних дослідженнях» є формування у здобувачів вищої освіти системного уявлення про психодинамічні концепції та їх застосування у наукових дослідженнях. Дисципліна спрямована на розвиток умінь аналізувати несвідомі процеси, внутрішні конфлікти та захисні механізми особистості, інтегрувати психодинамічні методи у психологічні експерименти та емпіричні дослідження, а також критично оцінювати їх ефективність у сучасно Завдання з дисципліни «Психодинамічні підходи у психологічних дослідженнях» полягає у формуванні здатності студентів застосовувати психодинамічні концепції для аналізу внутрішніх конфліктів та несвідомих процесів особистості. Особлива увага приділяється розвитку навичок критичного мислення та інтеграції психодинамічних методів у сучасні емпіричні дослідження, що дозволяє поєднувати теоретичні знання з практичною науковою діяльністю.

Основні завдання:

- Опанування теоретичних основ — засвоїти ключові положення психоаналітичної та психодинамічної теорії особистості.
- Розвиток дослідницьких навичок — навчитися застосовувати психодинамічні методи у наукових дослідженнях, експериментах та емпіричних проєктах.
- Аналіз несвідомих процесів — формувати здатність до інтерпретації внутрішніх конфліктів, мотивацій та захисних механізмів.
- Інтеграція методів — поєднувати психодинамічні інструменти з іншими психологічними підходами у дослідницькій практиці.
- Критичне мислення — оцінювати сильні та слабкі сторони психодинамічних методів у контексті сучасної науки.
- Етична відповідальність — дотримуватися професійних та етичних стандартів у процесі дослідження особистості.
- Міждисциплінарна співпраця — розвивати готовність до інтеграції психодинамічних підходів у суміжних галузях (медицина, соціологія, педагогіка).

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Навчальна дисципліна «Психодинамічні підходи у психологічних дослідженнях» складається з двох змістовних модулів:

Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні основи психодинамічних досліджень

Тема 1. Історичні витоки психодинаміки

Тема розкриває становлення психоаналітичної традиції, починаючи з робіт З. Фройда та його послідовників. Вона акцентує увагу на розвитку ключових ідей про несвідоме, внутрішні конфлікти та роль дитячого досвіду у формуванні особистості. Окремо розглядаються етапи трансформації психоаналізу у сучасні психодинамічні підходи, що стали основою для наукових досліджень у психології.

Тема 2. Ключові теоретичні моделі

У темі аналізуються основні напрями психодинамічної теорії: класичний психоаналіз, его-психологія, теорія об’єктних відносин та сучасні інтегративні моделі. Вона демонструє, як різні концепції пояснюють структуру особистості та механізми її функціонування. Особливий акцент робиться на порівнянні підходів та їх застосуванні у дослідницькій практиці.

Тема 3. Несвідоме та внутрішні конфлікти

Тема присвячена аналізу несвідомих процесів, які визначають поведінку та емоційні реакції людини. Розглядаються механізми виникнення внутрішніх конфліктів та їх вплив на психічне здоров’я. Важливим є розуміння того, як ці процеси можуть бути досліджені та інтерпретовані у психологічних експериментах.

Тема 4. Захисні механізми особистості

У темі розкривається поняття психологічних захистів як способів адаптації особистості до внутрішніх і зовнішніх викликів. Описуються різні типи захисних механізмів, їх класифікація та роль у підтриманні психічної рівноваги. Також розглядається значення цих механізмів у дослідницькому аналізі та психотерапевтичній практиці.

Тема 5. Методологічні засади психодинамічних досліджень

Тема охоплює принципи побудови психодинамічних досліджень, включаючи формулювання гіпотез, вибір методів та оцінку валідності результатів. Вона підкреслює важливість системності та

наукової обґрунтованості у використанні психодинамічних концепцій. Окремо розглядаються проблеми репрезентативності та етичні аспекти досліджень.

Змістовний модуль 2. Практика та сучасні напрями психодинамічних досліджень

Тема 6. Психодинамічні методи збору даних

У темі висвітлюються основні інструменти збору даних: клінічне інтерв'ю, проективні методики та спостереження. Вона демонструє, як ці методи дозволяють виявити несвідомі процеси та внутрішні конфлікти. Значна увага приділяється питанням надійності та валідності отриманих результатів.

Тема 7. Інтерпретація психодинамічних даних

Тема присвячена методам якісного аналізу даних, отриманих у психодинамічних дослідженнях. Розглядаються принципи побудови концептуальних моделей та інтерпретації результатів. Важливим є формування навичок критичного мислення та уникнення суб'єктивних спотворень.

Тема 8. Інтеграція з іншими підходами

У темі аналізується можливість поєднання психодинамічних методів із когнітивно-поведінковими та гуманістичними підходами. Вона показує переваги міждисциплінарного підходу у дослідженнях та практиці. Особлива увага приділяється створенню комплексних моделей дослідження особистості.

Тема 9. Сучасні тенденції психодинамічних досліджень

Тема висвітлює новітні напрями розвитку психодинамічної науки, включаючи нейропсихологічні та міждисциплінарні дослідження. Розглядається вплив цифрових технологій та штучного інтелекту на аналіз психодинамічних процесів. Вона формує уявлення про актуальні виклики та перспективи розвитку дисципліни.

Тема 10. Етичні стандарти та професійна відповідальність

У темі розкривається значення етичних норм у проведенні психодинамічних досліджень. Вона охоплює питання конфіденційності, інформованої згоди та професійної відповідальності дослідника. Особливий акцент робиться на балансі між науковим інтересом та захистом прав учасників дослідження.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні:

1. Васильченко, О. Психодинамічний підхід у психологічній діагностиці. Київ: Інститут психології ім. Г. С. Костюка, 2020.
2. Жданова, Т. В. Психодинамічні технології у практичній психології. Київ: КРОК, 2023.
3. Жданова, Т. В. Технологічно-психодинамічний підхід до оцінки психологічного стану. Вчені записки Університету «КРОК», 2024.
4. Костюк, Г. С. Психологія розвитку особистості. Київ: Радянська школа, 1989.
5. Кочубейник, О. М. Психодинамічні аспекти розвитку особистості. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2018.
6. Кочубейник, О. М. Психодинамічні дослідження у вищій школі. Харків: ХНУ, 2020.
7. Кочубейник, О. М., Яценко, Т. С. Психодинамічні механізми саморозвитку особистості. Харків: ХНУ, 2021.
8. Лісенко, О. Психодинамічні підходи у сучасних дослідженнях особистості. Київ: КУБГ, 2025.
9. Лісенко, О. Психодинамічні тенденції у сучасній психології. Київ: КУБГ, 2024.
10. Максименко, С. Д. Генеза здійснення особистості. Київ: КМ Академія, 2006.
11. Максименко, С. Д., Титаренко, Т. М. Психологія особистості: сучасні підходи. Київ: Либідь, 2015.

12. Панок, В. Г. Психодинамічні підходи у психотерапевтичній практиці. Київ: НПУ, 2025.
13. Панок, В. Г. Психологічна допомога: психодинамічні орієнтири. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019.
14. Панок, В. Г., Васильченко, О. Психодинамічні орієнтири у психодіагностиці. Київ: НПУ, 2022.
15. Титаренко, Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності. Київ: Либідь, 2003.
16. Титаренко, Т. М. Психологія життєвого шляху: психодинамічний аспект. Київ: Либідь, 2016.
17. Ткаченко, С. В. Психодинамічні основи психотерапії. Київ: Академвидав, 2017.
18. Яценко, Т. С. Психодинамічна методологія глибинного пізнання психіки суб'єкта. Київ: КУБГ, 2016.
19. Яценко, Т. С. Психодинамічні механізми адаптації. Київ: КУБГ, 2021.
20. Яценко, Т. С., Поляничко, О. М. Психодинамічні аспекти дослідження психіки. Київ: КУБГ, 2019.

Додаткові:

1. Васильченко, О., Жданова, Т. *Технологічно-психодинамічний підхід до оцінки психологічного стану*. Вчені записки Університету «КРОК», 2024.
2. Arieti, S., Bemporad, J. *Depression*. Stuttgart: Klett-Cotta, 1984.
3. Balint, M. *Angstlust und Regression*. Stuttgart: Klett-Cotta, 1987.
4. Barber, J.P., Solomonov, N. *Psychodynamic theories*. APA Handbook of Clinical Psychology, 2016.
5. Blatt, S.J., Zuroff, D.C. *Interpersonal relatedness and self-definition: Two prototypes of depression*. Clinical Psychology Review, 1992.
6. Bowlby, J. *Attachment and Loss*. London: Hogarth Press, 1969.
7. Driessen, E., Abbass, A.A. *The efficacy of short-term psychodynamic psychotherapy for depression: A meta-analysis update*. Clinical Psychology Review, 2015.
8. Ehrenthal, J.C. *Psychodynamische Psychotherapie – Grundlagen, Wirksamkeit, Methoden*. PSYCH up2date, 2017.
9. Euler, S. *Mentalisierungsbasierte Therapie (MBT)*. Psychiatrie & Neurologie, 2014.
10. Fonagy, P., Leigh, T., Steele, M. *The relation of attachment status and response to psychotherapy*. JCCP, 1996.
11. Fonagy, P., Target, M. *Attachment and reflective function: Their role in self-organization*. Development and Psychopathology, 1997.
12. Freud, S. *Trauer und Melancholie*. Gesammelte Werke. 1917.
13. Leichsenring, F., Rabung, S. *Effectiveness of Long-term Psychodynamic Psychotherapy: A Meta-analysis*. JAMA, 2008.
14. Levy, K.N., Keefe, J.R., Ehrenthal, J.C. *Research support for psychodynamic constructs*. Contemporary Psychodynamic Psychotherapy, 2019.
15. Luyten, P., Fonagy, P., Lemma, A. *Handbuch Mentalisieren*. Gießen: Psychosozial Verlag, 2015.
16. Meister, R., Jansen, A., Baumeister, H. *Psychotherapie depressiver Störungen*. Der Nervenarzt, 2018.
17. Mickelson, K.D., Kessler, R.C., Shaver, P.R. *Adult attachment in a nationally representative sample*. Journal of Personality and Social Psychology, 1997.
18. Mikulincer, M., Shaver, P.R. *Attachment theory and affect regulation*. Motivation and Emotion, 2003.
19. Schauenburg, H., Nikendei, C. *Integration sozialarbeiterischer Kompetenz in der psychotherapeutischen Versorgung*. Psychotherapeut, 2014.

Інформаційні ресурси:

1. American Psychoanalytic Association — CORE Research Bibliography: https://apsa.org/core-research-bibliography (apsa.org in Bing)
2. APA PsycNet — Psychodynamic theories: https://doi.org/10.1037/14773-003
3. ScienceDirect — Research support for psychodynamic constructs: https://www.sciencedirect.com

4. Український психоаналітичний журнал: https://doi.org/10.32782/upj
5. Інституційний репозиторій КУБГ: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/16574
6. Університет «КРОК» — DSpace: https://dspace.krok.edu.ua/handle/krok/313
7. Інститут психології ім. Г. С. Костюка НАПН України — https://psychology-naes-ua.institute
8. Київський університет імені Б. Грінченка (електронний репозиторій) — https://elibrary.kubg.edu.ua (elibrary.kubg.edu.ua in Bing)
9. Університет «КРОК» — https://dspace.krok.edu.ua (dspace.krok.edu.ua in Bing)
10. Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова — https://npu.edu.ua
11. Український психоаналітичний журнал — https://upj.org.ua

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Підсумковою формою контролю з освітнього компонента є **залік**, який виставляється за результатами роботи здобувача освіти протягом семестру на основі загальної суми набраних балів. Окремий підсумковий контрольний захід для отримання заліку не передбачається.

Поточне оцінювання здійснюється за результатами роботи на практичних/семінарських заняттях, виконання самостійних, індивідуальних та інших передбачених програмою завдань. Максимальна кількість балів за окреме заняття або інший вид роботи виставляється за умови повного і правильного виконання завдань, ґрунтовного володіння матеріалом, розуміння основних понять і закономірностей теми, здатності аргументовано висловлювати власну позицію, застосовувати набуті знання та формулювати обґрунтовані висновки.

У разі неповного виконання завдань, наявності змістових помилок, недостатньої аргументованості відповідей або часткового володіння навчальним матеріалом кількість балів зменшується відповідно до рівня виконання роботи. Підсумкова оцінка за освітній компонент визначається як сума балів, отриманих здобувачем освіти протягом семестру за всі передбачені види навчальної роботи.

ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ КУРСУ

Вивчення курсу ґрунтується на принципах академічної доброчесності, професійної відповідальності, самостійності, взаємної поваги та інтелектуальної відкритості.

Академічна залученість. Очікується систематична підготовка до занять, опрацювання рекомендованих джерел, активна участь у дискусіях, практичній та аналітичній роботі.

Самостійність. Здобувач освіти несе відповідальність за власну освітню траєкторію, своєчасне опрацювання матеріалів курсу та надолуження пропущених тем.

Академічна доброчесність. Неприпустимими є плагіат, фабрикація і фальсифікація даних, списування, несанкціоноване використання чужих матеріалів та інші форми академічної недоброчесності.

Академічна комунікація. Взаємодія в межах курсу має відповідати стандартам професійної етики: аргументованість позицій, коректність дискусії, повага до альтернативних поглядів і відповідальне використання професійної термінології.

Конфіденційність та етика. Під час аналізу клінічних, консультативних, дослідницьких або інших професійних випадків обов'язковим є дотримання принципів конфіденційності, захисту персональних даних і професійної етики.

Використання цифрових та ШІ-інструментів. Цифрові сервіси та інструменти штучного інтелекту можуть використовуватися як допоміжні засоби навчання за умови збереження авторства, академічної самостійності, критичної перевірки отриманих результатів і дотримання вимог академічної доброчесності.

ЗІҐМУНД ФРОЙД УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНА USFU

Професійний стандарт. У межах курсу підтримується культура, наближена до професійного та наукового середовища: точність формулювань, доказовість тверджень, критичне мислення, відповідальність за власні висновки та повага до стандартів психологічної науки і практики.